

การพัฒนาผ้าฝ้ายมัดหมี่ทอมือย้อมสีธรรมชาติต่อยอดภูมิปัญญาสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์ ตำบลโคกเจริญ อำเภอกอกเจริญ จังหวัดลพบุรี

กาสัก เต๊ะขันหมาก^{a*}, พนิตสุภา ธรรมประมวล^b และกานดา เต๊ะขันหมาก^c

A Develop Hand Woven *Madmee* Cotton Fabric Dyed with Natural Dyes Based on Wisdom, to the Creative Economy of Khok Charoen District, Lopburi Province

Kasak Tekhanmag^{a*}, Panitsupa Thampramuan^b and Kanda Tekhanmag^c

^aคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี จังหวัดลพบุรี 15000

^bคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี จังหวัดลพบุรี 15000

^cคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13000

^aFaculty of Humanities and Social Sciences, Thepsatri Rajabhat University, Lop Buri 15000, Thailand

^bFaculty of Management Sciences, Thepsatri Rajabhat University, Lop Buri 15000, Thailand

^cFaculty of Humanities and Social Sciences, Phranakorn Si Ayutthaya Rajabhat University, Phranakorn Si Ayutthaya 13000, Thailand

*Corresponding author: E-Mail address: tkasak@hotmail.com

Received: 2 March 2020; Revised: 18 May 2020; Accepted: 25 May 2020

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิจัยและพัฒนาผ้าฝ้ายมัดหมี่ทอมือย้อมสีธรรมชาติต่อยอดภูมิปัญญาสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์ ตำบลโคกเจริญ อำเภอกอกเจริญ จังหวัดลพบุรี เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมที่เน้นการเสริมพลังกันจนเกิดการเรียนรู้ร่วมกันและพัฒนาไปด้วยกัน ใน 5 องค์ประกอบ คือ การสังเกต การสะท้อนคิด การวางแผน การลงมือปฏิบัติ และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ จากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ซึ่งประกอบกลุ่มผู้ทรงภูมิปัญญาด้านผ้าฝ้ายมัดหมี่ทอมือโคกเจริญ กลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์ชุมชน และกลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านการตลาดของผลิตภัณฑ์ชุมชน รวม 20 คน โดยใช้แนวคิดการต่อยอดภูมิปัญญาสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์เป็นกรอบในการวิจัย เก็บข้อมูลโดยการสังเกตแบบมีส่วนร่วม การสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่ม วิเคราะห์และสะท้อนข้อมูลอย่างต่อเนื่องตลอดการวิจัย ผลการวิจัยและพัฒนาที่สำคัญ คือ 1) ภูมิปัญญาการทอผ้าฝ้ายมัดหมี่พื้นเมืองของตำบลโคกเจริญสามารถสร้างชื่อเสียงสร้างรายได้ให้กับชุมชนอย่างต่อเนื่องแต่เกิดการชะลอตัวลงของการตลาด จึงมีความต้องการจำเป็นในการพัฒนา 2) สามารถพัฒนาผ้าฝ้ายมัดหมี่ทอมือย้อมสีธรรมชาติต่อยอดภูมิปัญญาสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์ได้ 15 ลวดลาย 28 แบบ และบรรจุภัณฑ์ 1 แบบ และ 3) สามารถพัฒนาโอกาสและเพิ่มช่องทางการตลาดของผลิตภัณฑ์ผ้าฝ้ายมัดหมี่ทอมือย้อมสีธรรมชาติต่อยอดภูมิปัญญาสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์โดยการส่งเสริมการตลาดในลักษณะต่างๆ

คำสำคัญ: ผ้าฝ้ายมัดหมี่ทอมือ ภูมิปัญญา เศรษฐกิจสร้างสรรค์

Abstract

The purpose of this research was to develop hand woven *madmee* cotton fabric dyed with natural dyes based on wisdom, to the creative economy of Khok Charoen sub-district, Khok Charoen district, Lop Buri province. It is a participatory action research focusing on empowerment until mutual learning and development in five components; observation, feedback, planning, implementation, and learning exchange with 20 stakeholders, which consists of a group of wise man of Khok Charoen hand woven, a group of community product design experts, and a group of community product marketing experts. The concept of extending wisdom to the creative economy was used as a research framework. The data was collected by participatory observation, interview and group discussion, analyzed and continuously reflected throughout the research. Important results were: 1) the hand woven *madmee* cotton fabric, dyed with natural dyes of Khok Charoen Subdistrict, was able to build a reputation and generate income continuously for the community, but needed further development; 2) stakeholders could develop hand woven *madmee* cotton fabric, dyed with natural dyes based on wisdom, to the creative economy of Khok Charoen with 15 patterns, 28 styles and one package; and 3) stakeholders could develop opportunities and increase marketing channels of hand woven *madmee* cotton fabric, dyed with natural dyes based on wisdom, to the creative economy of Khok Charoen by promoting various forms of marketing.

Keywords: Hand Woven *Madmee* Cotton Fabric, Wisdom, Creative Economy

บทนำ

เศรษฐกิจสร้างสรรค์เป็นการสร้างมูลค่าที่เกิดจากความคิดของมนุษย์ (Howkins, 2002) เป็นเศรษฐกิจที่ส่งเสริมให้มีการผลิตสินค้าและบริการโดยใช้ประโยชน์จากสินทรัพย์ทางวัฒนธรรม ซึ่งหมายความรวมถึงประวัติศาสตร์ ประเพณี วิถีชีวิต ความเป็นอยู่ ผสมผสานกับความรู้ ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และระดับเทคโนโลยีที่เหมาะสมเพื่อสร้างความแตกต่างให้กับสินค้าและบริการ รวมทั้งสามารถตอบสนองความต้องการของผู้บริโภค โดยใช้ประโยชน์จากสินทรัพย์ทางวัฒนธรรม (Culture Assets) ซึ่งหมายความรวมถึงประวัติศาสตร์ ประเพณี วิถีชีวิต ความเป็นอยู่ ผสมผสานกับความรู้ ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และระดับเทคโนโลยีที่เหมาะสมเพื่อสร้างความแตกต่างให้กับสินค้าและบริการ รวมทั้งสามารถตอบสนองความต้องการของผู้บริโภค โดยสินค้าและบริการเชิงสร้างสรรค์เหล่านี้มีลักษณะเด่นร่วมกัน คือ ความเป็นเอกลักษณ์ ยากต่อการลอกเลียนแบบ และมักขายได้ราคา เป็นแนวคิดในการสร้างความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจบนพื้นฐานความรู้และวัฒนธรรมผสมผสานเอกลักษณ์ความเป็นไทยที่สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มในเชิงพาณิชย์และครอบคลุมกิจกรรมทางเศรษฐกิจในประเทศได้เป็นอย่างดี (Pompipat, 2010) และ Laisattruklai (2009) ได้เสนอว่า ปัจจัยความสำเร็จในการพัฒนาระบบเศรษฐกิจสร้างสรรค์จะต้องมีองค์ประกอบ 3 ประการ คือ 1) ทักษะและความสามารถในการเป็นช่างฝีมือ (Talent) ที่รู้ลึกในเรื่องนั้นและพร้อมที่จะต่อยอดไปทำในเรื่องอื่น ๆ 2) ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และการเป็นสังคมเปิด (Tolerance) ที่คนในสังคมยอมรับในความแตกต่างในความคิด เชื้อชาติ ศาสนาและเพศ และ 3) โครงสร้างพื้นฐาน (Basic Requirement) ของสังคมที่เอื้ออำนวย ด้านการศึกษา เทคโนโลยีสื่อสาร ระบบลอจิสติกส์ ระบบการผลิตที่มีคุณภาพ และระบบการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา โดยสินค้าและบริการเชิงสร้างสรรค์เหล่านี้มีลักษณะเด่นร่วมกัน คือ ความเป็นเอกลักษณ์ ยากต่อการลอกเลียนแบบ และมักขายได้ราคา เป็นการพัฒนาความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจบนพื้นฐานความรู้และวัฒนธรรมผสมผสานเอกลักษณ์ความเป็นไทยที่สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มในเชิงพาณิชย์และครอบคลุมกิจกรรมทางเศรษฐกิจในประเทศได้เป็นอย่างดี

Jonpradit et al. (2014) ได้ศึกษาวิจัยอิทธิพลของการใช้แนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ปัจจัยขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์ และคุณลักษณะของผู้ประกอบการที่มีต่อความสำเร็จทางการตลาดของสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (โอท็อป) ระดับ 5 ดาว ในประเทศไทย พบว่า การใช้แนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ด้านความยากต่อการลอกเลียนแบบ มีผลทางตรงต่อความสำเร็จทางการตลาด ส่วนความมีเอกลักษณ์ของสินค้าและด้านวัฒนธรรมท้องถิ่นมีผลทางอ้อมต่อความสำเร็จทางการตลาด ซึ่งสอดคล้องกับ Chaipinchana (2017) ที่ได้ศึกษากลยุทธ์การสร้างรายได้เปรียบเทียบการแข่งขันตามแนวทางเศรษฐกิจสร้างสรรค์ของกลุ่มผลิตภัณฑ์เซรามิกจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า หนึ่งในกลยุทธ์สำคัญ คือ การออกแบบสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ใหม่ที่มีความเป็นเอกลักษณ์ด้วยการผสมผสานวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น และ Rothaisong et al. (2016) ได้ศึกษาการศึกษาและพัฒนาผลิตภัณฑ์ลวดลายเฉพาะถิ่นงานทอเสื่อกกกลุ่มพม่ารุ่มเสื่อกกและหัตถกรรม อำเภอนครหลวง จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า ความพึงพอใจของผู้จำหน่ายและผู้บริโภคที่มีต่อรูปแบบผลิตภัณฑ์จากวัสดุเสื่อกกลวดลายเฉพาะถิ่น ทั้งหมดมี 5 ด้าน คือ ด้านหน้าที่ใช้สอย ด้านความสะอาดสวยงามต่อการใช้งาน ด้านความแข็งแรง ด้านความสวยงามลักษณะเฉพาะท้องถิ่น และด้านการขนส่ง

จังหวัดลพบุรีมีกลุ่มคนในวัฒนธรรมต่าง ๆ อพยพมาตั้งถิ่นฐานร่วมกับชาวไทยลุ่มน้ำจำนวนมาก ทั้งมอญ พวน ไทย เบิ้ง ยวน ลาวเวียง จีน เป็นต้น ตำบลโคกเจริญ อำเภอนครหลวง ตั้งอยู่ห่างจากจังหวัดลพบุรีไปทางทิศเหนือ ประมาณ 81 กิโลเมตร ชาวตำบลโคกเจริญส่วนใหญ่เป็นคนไทยที่อพยพมาจากภาคอีสานที่มีความผูกพันและเชี่ยวชาญอาชีพการเกษตรเป็นหลัก โดยได้นำภูมิปัญญาการทอผ้ามาด้วยและมีการถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่น มีการปลูกฝ้าย เลี้ยงไหมเพื่อนำเส้นไหมมาผลิตเส้นด้ายสำหรับทอผ้าไว้ใช้สอยในครัวเรือน เมื่อตำบลโคกเจริญประสบภัยแล้งชาวโคกเจริญได้ฟื้นฟูการทอผ้าเป็นอาชีพเสริมโดยมีหน่วยงานราชการหลายหน่วยงานให้การสนับสนุน ผ้าทอในระยะเริ่มแรกยังคงเป็นรูปแบบลวดลาย และสีดั้งเดิม ที่ได้รับการถ่ายทอดภูมิปัญญาต่อกันมาจากภาคอีสาน จนเมื่อครุวิทย์ บัจฉิม คุรุศิลป์ อดีตโรงเรียนอนุบาลโคกเจริญ ได้ศึกษาจนเข้าใจภูมิปัญญาการทอผ้ามัดหมี่ของตำบลโคกเจริญอย่างถ่องแท้ ได้ประยุกต์และทดลองนวัตกรรมการทอผ้ากับงานศิลปะ จนมีความรู้ความเชี่ยวชาญในการประยุกต์นวัตกรรมการทอผ้ากับงานศิลปะ

ที่ตนเองได้ศึกษาค้นคว้า ค้นพบ ผักผ่น จนสามารถพัฒนาผ้าทอมัดหมี่พื้นเมืองของตำบลโคกเจริญให้มีลวดลายสีเส้นที่โดดเด่นเป็นอัตลักษณ์ เกิดลายผ้าที่เป็นศิลปะร่วมสมัยด้วยลวดลายต่าง ๆ ผลงานการทอผ้ามีคุณค่าทางด้านศิลปะ มีเอกลักษณ์ที่สวยงาม ผลงานการทอผ้าดีเด่นเป็นที่ยอมรับในระดับประเทศ สามารถสร้างชื่อเสียงสร้างงานสร้างรายได้ให้กับชุมชนอย่างต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน จนได้รับรางวัลและการประกาศยกย่องเชิดชูเกียรติในหลากหลายลักษณะ เช่น ลายหุสรี ลายราตรีวังนารายณ์ ลายดอกทานตะวัน ลายดอกพิกุล (ลายผ้าประจำจังหวัดลพบุรี) จนได้รับการยกย่องเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นจังหวัดลพบุรี สาขาอุตสาหกรรมและหัตถกรรม (พ.ศ. 2545) รางวัลชนะเลิศผลิตภัณฑ์ดีเด่น จังหวัดลพบุรี หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ (ผ้ามัดหมี่ลายพระปรางค์สามยอด ลายวังนารายณ์ และลายไทภูเขา) และชนะเลิศผลิตภัณฑ์ดีเด่น ภาคกลาง ผ้าไหมและผ้าฝ้ายประเภทภูมิปัญญา (ผ้าไหมมัดหมี่ลายราตรีวังนารายณ์ และลายผ้ามัดหมี่ขอใบเทศ) รางวัลชนะเลิศการประกวดผลิตภัณฑ์ผ้าภาคกลาง ผลิตภัณฑ์หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ดีเด่น (ผ้ามัดหมี่ลายหุสรี) ผลิตภัณฑ์ 5 ดาว และ 4 ดาว หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์แห่งชาติ รางวัลการประกวดลายผ้าประจำจังหวัดลพบุรี (ลายดอกพิกุล) รางวัลการประกวดลายผ้าจังหวัดลพบุรี (ลายดอกพิกุล) (พ.ศ. 2547) ครูภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ 5 ด้านอุตสาหกรรมและหัตถกรรม จากสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ และตำบลโคกเจริญได้กำหนด “ผ้ามัดหมี่” ไว้เป็นหนึ่งในอัตลักษณ์ ดังนี้ “ข้าวโพดผักรใหญ่ บั้งไฟนุรักษ์ โคเนื้อพันธุ์หลัก งามนักผ้ามัดหมี่ คนมีวัฒนธรรม” (W. Pachim, interviewed, October 16, 2018)

จะเห็นได้ว่าผ้าฝ้ายมัดหมี่ทอมือย้อมสีธรรมชาติเป็นผลงานจากภูมิปัญญาที่มีคุณค่าทั้งทางสังคมและจิตใจ (ชุมชนท้องถิ่นมีศักดิ์ศรี) และเศรษฐกิจ (เกิดการกระจายรายได้และสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจ) การคิดเรื่องเศรษฐกิจกับวัฒนธรรมให้เชื่อมต่อกันและมีบทบาทสำคัญในการกระจายรายได้จึงเป็นเรื่องสำคัญ ดังนั้น การพัฒนาผ้าฝ้ายมัดหมี่ทอมือย้อมสีธรรมชาติซึ่งเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นจึงมีความสำคัญทั้งในเชิงสังคมและเศรษฐกิจของท้องถิ่น มีศักยภาพในการพัฒนาต่อยอดสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์ที่สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มในเชิงพาณิชย์ได้อีกมาก โดยเน้น 1) การพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีรูปแบบใหม่โดยการปรับเปลี่ยนรูปแบบให้มีความสวยงามทันสมัยเหมาะกับการใช้งานในปัจจุบัน (Product Design) 2) การปรับเปลี่ยนผลิตภัณฑ์ให้มีประโยชน์ใช้สอยที่แตกต่างจากเดิม (Functional Design) และ 3) การพัฒนาบรรจุภัณฑ์ (Packaging Design) โดยความร่วมมือกันของผู้มีส่วนอย่างสำคัญในการพัฒนาจาก 3 ภาคส่วนสำคัญ คือ 1) ผู้ทรงภูมิปัญญาผู้ทรงภูมิปัญญาการทอผ้าในตำบลโคกเจริญ 2) ผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์ชุมชน และ 3) ผู้เชี่ยวชาญด้านการตลาดของผลิตภัณฑ์ชุมชน และเนื่องจากการแสวงหาความรู้เพื่อให้เกิดความเข้าใจและพัฒนากิจการปฏิบัติร่วมกันภายใต้สถานการณ์ที่ค้นพบด้วยตนเองจึงใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) (Ampansirirat & Wongchaiya, 2017) โดยเฉพาะอย่างยิ่งการนำภูมิปัญญาการทอผ้าฝ้ายมัดหมี่ทอมือย้อมสีธรรมชาติตำบลโคกเจริญมาต่อยอดด้วยการออกแบบสมัยใหม่ที่สามารถสร้างอัตลักษณ์โดดเด่นที่เป็นลักษณะเฉพาะตัวของผ้าฝ้ายมัดหมี่ทอมือย้อมสีธรรมชาติต่อยอดภูมิปัญญาตำบลโคกเจริญและสามารถจดสิทธิบัตรได้ รวมทั้งการสร้างช่องทางการตลาดและการจัดจำหน่ายที่เหมาะสมสำหรับผ้าฝ้ายมัดหมี่ทอมือย้อมสีธรรมชาติต่อยอดภูมิปัญญาตำบลโคกเจริญที่เป็นอัตลักษณ์ของตำบลโคกเจริญ ให้มีสื่อและช่องทางที่มีความหลากหลาย สามารถเข้าถึงกลุ่มผู้บริโภคเป้าหมายได้อย่างเหมาะสม โดยเน้นผู้บริโภคในกลุ่มที่มีกำลังซื้อปานกลางไปถึงสูง และกลุ่มลูกค้าต่างประเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรีในฐานะสถาบันอุดมศึกษาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น จึงดำเนินโครงการวิจัยและพัฒนาผ้าฝ้ายมัดหมี่ทอมือย้อมสีธรรมชาติต่อยอดภูมิปัญญาสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์ ตำบลโคกเจริญ อำเภอโคกเจริญ จังหวัดลพบุรี ตามแนวคิดในการสร้างความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจบนพื้นฐานความรู้ วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มในเชิงพาณิชย์ซึ่งจะนำไปสู่การขับเคลื่อนเศรษฐกิจบนพื้นฐานของการใช้องค์ความรู้และการสร้างสรรค์งานโดยใช้ทรัพย์สินทางปัญญาที่เชื่อมโยงกับรากฐานทางวัฒนธรรม ซึ่งจะเป็นการพัฒนาและสร้างสรรค์ที่ต่อยอดจากฐานภูมิปัญญาและศักยภาพของชุมชน อันจะเป็นการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันให้สู่ระดับสากล เป็นการพัฒนาจากฐานรากของชุมชนและประเทศชาติให้แข็งแกร่งต่อไป

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาผ้าฝ้ายมัดหมี่ทอมือย้อมสีธรรมชาติต่อยอดภูมิปัญญาสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์ ตำบลโคกเจริญ อำเภอโคกเจริญ จังหวัดลพบุรี ซึ่งประกอบด้วยวัตถุประสงค์ย่อย 3 ประการ คือ

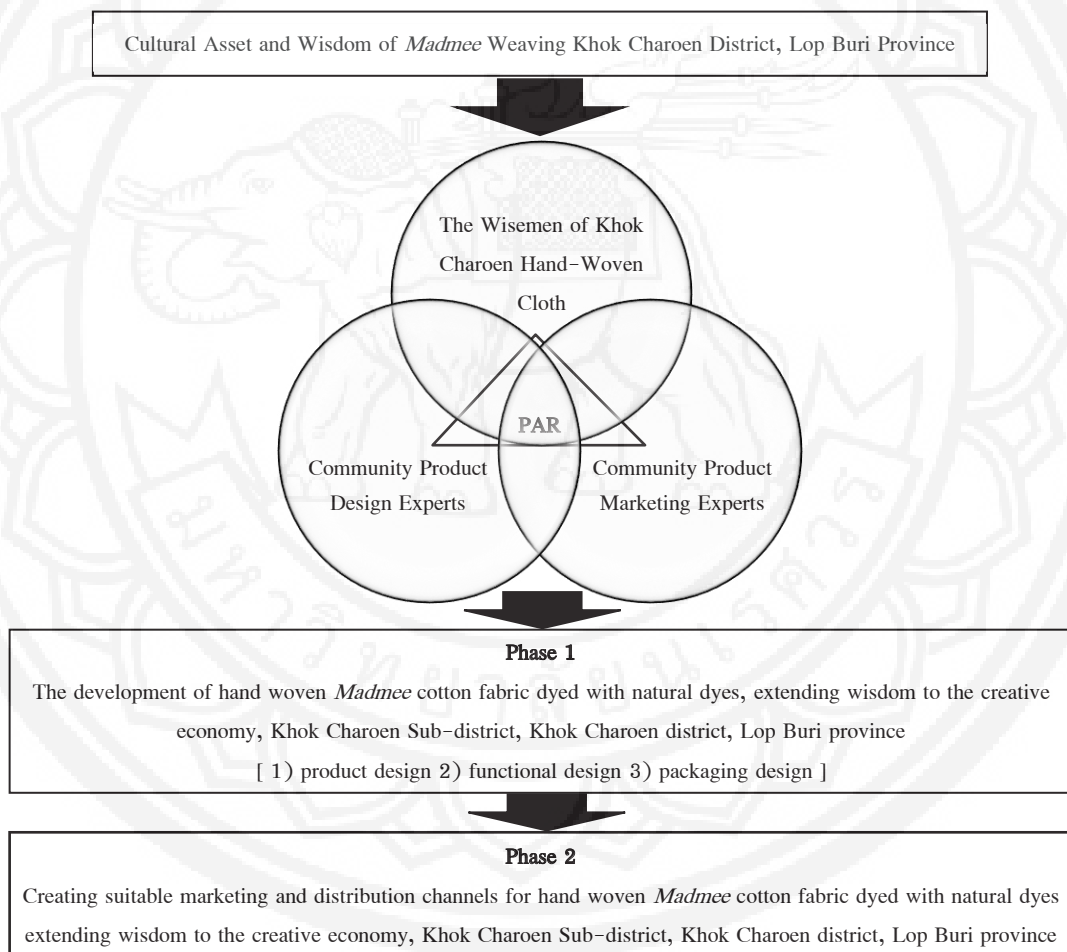

1. เพื่อศึกษาทุนทางวัฒนธรรมและความต้องการจำเป็นในการพัฒนาผ้าฝ้ายมัดหมี่ทอมือย้อมสีธรรมชาติต่อยอดภูมิปัญญาสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์ ตำบลโคกเจริญ อำเภโคกเจริญ จังหวัดลพบุรี
2. เพื่อพัฒนาผ้าฝ้ายมัดหมี่ทอมือย้อมสีธรรมชาติต่อยอดภูมิปัญญาสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์ ตำบลโคกเจริญ อำเภโคกเจริญ จังหวัดลพบุรี
3. เพื่อสร้างช่องทางการตลาดและการจัดจำหน่ายสำหรับผ้าฝ้ายมัดหมี่ทอมือย้อมสีธรรมชาติต่อยอดภูมิปัญญาสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์ ตำบลโคกเจริญ อำเภโคกเจริญ จังหวัดลพบุรี

อุปกรณ์และวิธีการ

กรอบแนวความคิดของการวิจัย

การพัฒนาผ้าฝ้ายมัดหมี่ทอมือย้อมสีธรรมชาติต่อยอดภูมิปัญญาสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์ตำบลโคกเจริญ อำเภโคกเจริญ จังหวัดลพบุรี นี้ ใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR) ซึ่งเป็นการประสานพลัง (Synergy) ของ 3 ภาคส่วนสำคัญในการพัฒนา (สามเหลี่ยมเขยื้อนภูเขา) ตามกรอบแนวความคิดของการวิจัยได้ ดังนี้

รูปที่ 1 Conceptual Framework

วิธีการดำเนินการวิจัยและพัฒนา

ใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR) โดยดำเนินการตามวงจรที่สำคัญ 5 องค์ประกอบ คือ การสังเกต การสะท้อนคิด การวางแผน การลงมือปฏิบัติ และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Ampansirirat & Wongchaiya, 2017)

ประชากรเป้าหมาย

โดยหลักการของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR) ประชากรกลุ่มเป้าหมาย คือ ผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียในการพัฒนา การมีส่วนร่วมจะมีประสิทธิภาพสูงสุดเมื่อสามารถสนับสนุนให้ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องอย่างจริงจังให้สามารถเรียนรู้และปฏิบัติงานร่วมกันได้ (Ampansirirat & Wongchaiya, 2017) ดังนั้น ในงานวิจัยนี้จึงเป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมของ 3 กลุ่มที่มีส่วนได้ส่วนเสียสำคัญในการพัฒนา รวม 20 คน ได้แก่

1. ผู้ทรงภูมิปัญญาด้านผ้าไหมมัดหมี่ทอมือโคกเจริญ ซึ่งประกอบด้วย 3 กลุ่ม คือ กลุ่มที่เป็นผู้รู้ผู้เชี่ยวชาญในด้านการทอผ้าฝ้ายมัดหมี่ย้อมสีธรรมชาติซึ่งเป็นภูมิปัญญาสำคัญที่ของชาวโคกเจริญ ที่ได้จากการคัดเลือกกันเองด้วยกระบวนการ Snowball จำนวน 8 คน กลุ่มผู้รู้และมีประสบการณ์ในการออกแบบลวดลายผ้าไหมมัดหมี่ทอมือโคกเจริญที่สามารถส่งประกวดจนได้รับรางวัลต่างๆ ในระดับจังหวัด จำนวน 3 คน และกลุ่มที่มีความรู้และประสบการณ์ในการพัฒนาและบริหารจัดการกลุ่มและการจำหน่ายผ้าไหมมัดหมี่ทอมือโคกเจริญ จำนวน 3 คน

2. ผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์ชุมชน โดยคัดเลือกจากผู้มีผลงานการออกแบบผลิตภัณฑ์ชุมชนเป็นที่ประจักษ์ และมีประสบการณ์ในการถ่ายทอดแนวคิดและวิธีการออกแบบได้ ที่ได้จากการคัดเลือกกันเองด้วยกระบวนการ Snowball จากอาจารย์สาขาการออกแบบผลิตภัณฑ์มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี จำนวน 3 คน

3. ผู้เชี่ยวชาญด้านการตลาดของผลิตภัณฑ์ชุมชน โดยคัดเลือกจากผู้มีผลงานการจัดทำแผนการตลาดของผลิตภัณฑ์ชุมชนเป็นที่ประจักษ์ และมีประสบการณ์ในการถ่ายทอดแนวคิดและวิธีการด้านการตลาดได้ ที่ได้จากการคัดเลือกกันเองด้วยกระบวนการ Snowball จากอาจารย์สาขาการตลาด และคอมพิวเตอร์ธุรกิจ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี จำนวน 3 คน

วิธีการและเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR) มักเลือกวิธีการและเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลอย่างน้อย 3 วิธี เพื่อข้ามข้อจำกัดต่างๆ และเป็นการตรวจสอบสามเส้า (Triangulate Data) ดังนั้นในงานวิจัยนี้จึงเก็บข้อมูลโดย 3 วิธีประกอบกัน คือ การสังเกตแบบมีส่วนร่วม การสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่ม

1. การสังเกตแบบมีส่วนร่วม ใช้ในการเก็บรวบรวมและบันทึกข้อมูลอย่างเป็นระบบที่เกี่ยวกับบริบทชุมชน วิถีชีวิต และพฤติกรรมของผู้นในชุมชน ศักยภาพในการผลิต ทูทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาการทอผ้าฝ้ายมัดหมี่ย้อมสีธรรมชาติ ซึ่งผู้วิจัยดำเนินการทั้งในช่วงก่อนและระหว่างการดำเนินโครงการวิจัย

2. การสัมภาษณ์ ใช้การสัมภาษณ์เพื่อประโยชน์ 2 ประการ คือ การพัฒนาปฏิสัมพันธ์แบบเผชิญหน้าระหว่างผู้วิจัยกับผู้มีส่วนร่วมทุกคนๆ ละหลายครั้ง จนสามารถสร้างความคุ้นเคย เคารพ และให้เกียรติกันได้แล้ว จึงใช้การสัมภาษณ์ในการกระตุ้นหนุนเสริมให้ผู้มีส่วนร่วมได้อธิบายสถานการณ์และประสบการณ์จนสามารถมองเห็นความคิดและมุมมองในประเด็นต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย

3. การสนทนากลุ่ม เป็นรูปแบบการสัมภาษณ์กลุ่มที่มีประเด็นการสนทนาโดยได้กำหนดคำถามไว้ในประเด็นหลักอย่างกว้างๆ และเพิ่มเติมประเด็นอื่นได้ในระหว่างการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยเน้นให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย โดยเป็นการสร้างโอกาสให้ผู้ที่เกี่ยวข้องกับประเด็นการวิจัยในแต่ละขั้นตอนมาร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้และให้มุมมองต่างๆ ด้วยความเท่าเทียมและยอมรับซึ่งกันและกัน ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มทุกคนจะได้รับโอกาส และการกระตุ้นให้มีส่วนร่วมในการให้ข้อมูล การสะท้อนความคิดและมุมมองต่างๆ โดยจัด 4 ครั้ง แต่แต่ละครั้งมีผู้ที่เกี่ยวข้องกับประเด็นนั้นๆ เข้าร่วมการสนทนา 10-14 คน ดังนี้

ครั้งที่ 1 เป็นการสะท้อนความคิดและมุมมองเกี่ยวกับ “ทุนทางวัฒนธรรม” และ “ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาผ้าฝ้ายมัดหมี่ทอมือย้อมสีธรรมชาติต่อยอดภูมิปัญญาสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์”

ครั้งที่ 2 เป็นการสะท้อนความคิดมุมมองและวางแผนร่วมกันเกี่ยวกับ “การพัฒนาผ้าฝ้ายมัดหมี่ทอมือย้อมสีธรรมชาติต่อยอดภูมิปัญญาสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์”

ครั้งที่ 3 เป็นการสะท้อนความคิดมุมมองและการวางแผนร่วมกันเกี่ยวกับ “ช่องทางการตลาดและการจัดจำหน่ายสำหรับผ้าฝ้ายมัดหมี่ทอมือย้อมสีธรรมชาติต่อยอดภูมิปัญญาสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์”

ครั้งที่ 4 เป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับ “ผลการพัฒนาผ้าฝ้ายมัดหมี่ทอมือย้อมสีธรรมชาติต่อยอดภูมิปัญญาสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์”

การตรวจสอบความเชื่อถือได้ของข้อมูล

ความน่าเชื่อถือได้ในการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Trustworthy) พิจารณาและยืนยันจาก 1) สามารถสนับสนุนให้ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องอย่างจริงจังให้สามารถเรียนรู้และปฏิบัติงานร่วมกันได้ซึ่งในงานวิจัยนี้ในการวิจัยนี้สามารถสร้างการมีส่วนร่วมจาก 3 กลุ่มที่มีส่วนได้ส่วนเสียสำคัญในการพัฒนา รวม 20 คน 2) การมีแหล่งข้อมูลหลายแหล่งและใช้หลายวิธีในการศึกษา ซึ่งในงานวิจัยนี้ได้เริ่มจากรูปแบบการรวบรวมข้อมูล 3 วิธีที่หลากหลายประกอบกัน คือ การสังเกตแบบมีส่วนร่วม การสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่ม จนสามารถพัฒนาหลักฐานเชิงประจักษ์จากกระบวนการแสวงหาความรู้และการวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ มีการนำเสนอข้อมูลในการสนทนากลุ่มอย่างโปร่งใส มีการสะท้อนความคิด ความรู้ประสบการณ์และแนวคิดต่าง ๆ อย่างอิสระ ปราศจากการครอบงำ จัดสภาพแวดล้อมและบรรยากาศที่ส่งเสริมให้ทุกคนสามารถแสดงออกได้อย่างเต็มศักยภาพของแต่ละคน นำสู่การวิเคราะห์แปลและเข้าใจความหมายร่วมกัน จนได้ข้อมูลที่ตรงกับความเป็นจริง รวมถึงเพื่อให้ข้อมูลที่ได้นั้นมีความน่าเชื่อถือมากที่สุด

การวิเคราะห์ข้อมูล

ได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลบางส่วนพร้อม ๆ กับการเก็บรวบรวมข้อมูล แล้วเอาผลสรุปเบื้องต้นจากข้อมูลมาใช้ในการออกแบบและตั้งคำถามเพิ่มเติม เพื่อใช้ตอบคำถามงานวิจัยให้สมบูรณ์มากขึ้น การวิเคราะห์ข้อมูลเป็นกระบวนการทำงานที่ต่อเนื่อง ซึ่งเกิดขึ้นตั้งแต่เมื่อนักวิจัยเริ่มต้นเก็บข้อมูลจนถึงเมื่อสิ้นสุดการเก็บข้อมูล โดยดำเนินการตามวงจรที่สำคัญ 5 องค์ประกอบของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR) (Ampansirirak & Wongchaiya, 2017) คือ

1. การสังเกต เป็นการนำข้อมูลที่ไดจากการเก็บรวบรวมและบันทึกข้อมูลอย่างเป็นระบบมาวิเคราะห์และพรรณนาตามสภาพการณ์และพฤติกรรมที่เป็นจริง โดยการให้รายละเอียดและบันทึกภาคสนามอย่างเข้าใจอย่างลึกซึ้ง
2. การสะท้อนคิด เป็นการทำความเข้าใจกับสภาพการณ์และพฤติกรรมที่เกิดขึ้นจริง โดยการถอยกลับมาและสะท้อนคิดว่ามีเหตุการณ์ใดเกิดขึ้นบ้าง ใช้เวลาค่อนข้างมากกับการเข้าร่วมและฟังผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการวิจัยครั้งนี้ที่มีมุมมองและการตีความที่แตกต่างกัน เช่น มีความต้องการการพัฒนาที่ต่างกัน เป็นต้น แล้วนำข้อมูลของสภาพการณ์และพฤติกรรมที่เกิดขึ้นจริงนี้สู่การพูดคุยเพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนกันอย่างลึกซึ้งและจริงจัง นำข้อมูลต่าง ๆ มาร้อยเรียงประติดประต่อกัน โดยการสร้างโอกาสและกระตุ้นให้เกิดการแลกเปลี่ยนความคิดซึ่งกันและกันอย่างกว้างขวางด้วยการยอมรับและให้เกียรติกันในการตีความและการให้ความหมาย รวมทั้งการเปรียบเทียบสิ่งที่สังเกตได้ (จากขั้นตอนที่ 1) กับสิ่งที่ปรากฏและความเป็นจริง ด้วยการตั้งคำถาม เช่น การพัฒนาที่ตรงตามความต้องการของพวกเราคืออะไร จะพัฒนาต่อยอดภูมิปัญญาการทอผ้าฝ้ายมัดหมี่ทอมือย้อมสีธรรมชาติสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์ได้อย่างไรบ้าง เป็นต้น เมื่อได้ข้อสรุปที่ชัดเจนเห็นทิศทางการพัฒนาที่เป็นรูปธรรมชัดเจนแล้วได้จัดทำเป็นเอกสารรายงานการวิจัยเบื้องต้นเผยแพร่เพื่อเป็นการสะท้อนความคิดสู่สาธารณะในวงกว้างด้วย
3. การวางแผน เป็นการที่ผู้ร่วมในการสนทนากลุ่มร่วมกันวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อให้ได้ข้อสรุปสำหรับคำถามการวิจัยที่ต้องการคำตอบให้ชัดเจน กล่าวคือ “ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาผ้าฝ้ายมัดหมี่ทอมือย้อมสีธรรมชาติคืออะไร” “จะพัฒนาผ้าฝ้ายมัดหมี่ทอมือย้อมสีธรรมชาติต่อยอดภูมิปัญญาสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์ได้อย่างไรบ้าง” “มีช่องทางการตลาดและการจัดจำหน่ายสำหรับผ้าฝ้ายมัดหมี่ทอมือย้อมสีธรรมชาติต่อยอดภูมิปัญญาสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์มีอะไรบ้าง” เมื่อได้คำตอบที่ชัดเจนในแต่ละคำถามการวิจัยแล้ว ก็ได้ร่วมกันระบุนกิจกรรมการพัฒนาที่จำเป็นต้องดำเนินการ รวมทั้งจัดทำแผนปฏิบัติการที่เป็นขั้นตอน ระยะเวลาดำเนินการ และระบุผู้รับผิดชอบในแต่ละขั้นตอนอย่างชัดเจน

4. การลงมือปฏิบัติ เป็นการที่ผู้ที่ได้รับมอบหมายได้ลงมือปฏิบัติการตามขั้นตอนและวิธีการที่ได้วางแผนไว้อย่างเป็นระบบ โดยเน้นการพัฒนาผ้าฝ้ายมัดหมี่ทอมือย้อมสีธรรมชาติต่อยอดภูมิปัญญาสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์และช่องทาง

การตลาดและการจัดจำหน่ายฯ มีการสื่อสารข้อมูลกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอย่างต่อเนื่องเพื่อสร้างความเข้าใจและร่วมกันวิเคราะห์ข้อมูลและติดตามความก้าวหน้าในการดำเนินการด้วย

5. การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เป็นขั้นตอนสำคัญของการวิเคราะห์ข้อมูลที่เป็นการสร้างโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการวิจัยครั้งนี้ โดยได้นำเสนอข้อมูลที่ได้ลงมือปฏิบัติการตามแผนที่วางไว้เข้าสู่การสนทนากลุ่มอย่างโปร่งใส โดยจัดสภาพแวดล้อมและบรรยากาศที่ส่งเสริมให้ทุกคนสามารถแสดงออกได้อย่างเต็มศักยภาพของแต่ละคน เพื่อให้สะท้อนความคิด ความรู้ประสบการณ์และแนวคิดต่าง ๆ อย่างอิสระ ปราศจากการครอบงำ จนสามารถนำสู่การวิเคราะห์แปลและเข้าใจความหมายร่วมกัน จนได้ข้อมูลที่ตรงกับความเป็นจริงและมีความน่าเชื่อถือมากที่สุด

ผลการศึกษา

ผลการพัฒนาผ้าฝ้ายมัดหมี่ทอมือย้อมสีธรรมชาติต่อยอดภูมิปัญญาสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์ตำบลโคกเจริญ

ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมที่ได้ดำเนินการตามวงจรที่สำคัญ ตั้งแต่การสังเกตปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับประเด็นการวิจัย นำข้อมูลมาป้อนกลับให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้สะท้อนคิดเพื่อเสนอมุมมองและการตีความที่แตกต่างกันอย่างอิสระ นำสู่การวิเคราะห์แปลและเข้าใจความหมายร่วมกัน จนสามารถจัดทำแผนปฏิบัติการที่เป็นขั้นตอนอย่างชัดเจน นำสู่การลงมือปฏิบัติ มีการสื่อสารและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันอย่างต่อเนื่องจนเกิดความเข้าใจ วิเคราะห์และติดตามความก้าวหน้าในการดำเนินการ มีการปรับปรุงการปฏิบัติแล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์และประเมินใหม่ ทำให้การวิจัยและพัฒนาที่ดำเนินต่อไปด้วยแนวทางที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้น ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนตั้งแต่การกำหนดปัญหา (ความต้องการจำเป็นในการพัฒนา) การร่วมกันวางแผน การลงมือปฏิบัติการ (การพัฒนา) การติดตามประเมินผลจนสามารถนำไปสู่การพัฒนาได้ กล่าวได้ว่าตลอดกระบวนการวิจัยและพัฒนาที่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเกิดการเรียนรู้ร่วมกันและพัฒนาไปด้วยกันอย่างเสมอภาค ยุติธรรม ภายใต้การออกแบบการวิจัยที่สร้างพื้นที่และความสัมพันธ์เป็นธรรม

ในกระบวนการวิจัยและพัฒนาโดยเฉพาะในการสนทนากลุ่มได้จัดสภาพแวดล้อมและบรรยากาศที่ส่งเสริมให้ทุกคนสามารถแสดงออกได้อย่างเต็มศักยภาพของแต่ละคน มีการนำเสนอข้อมูลในการสนทนากลุ่มอย่างโปร่งใส มีการสะท้อนความคิด ความรู้ประสบการณ์และแนวคิดต่าง ๆ อย่างอิสระ ปราศจากการครอบงำ กล่าวคือ ผู้ทรงภูมิปัญญาด้านผ้ามัดหมี่ทอมือโคกเจริญได้นำเสนอประสบการณ์ความรู้และความเชี่ยวชาญของแต่ละคน ในขณะที่ผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์ชุมชนและด้านการตลาดของผลิตภัณฑ์ชุมชนก็สะท้อนคิดในมุมมองที่เป็นประสบการณ์ความรู้และความเชี่ยวชาญของแต่ละคน ซึ่งก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน มีการหาทางออกในการพัฒนาร่วมกัน วิเคราะห์การแปลและเข้าใจความหมายร่วมกัน กระบวนการนี้เกิดขึ้นทั้งอย่างเป็นทางการ (ผ่านเวทีสนทนากลุ่ม) และไม่เป็นทางการ (ผ่านการพูดคุย) จนสามารถได้ข้อตกลงที่เป็นที่พอใจร่วมกันทุกฝ่าย กล่าวคือ

1. ภูมิปัญญาการทอผ้ามัดหมี่พื้นเมืองของตำบลโคกเจริญให้มีลวดลายสีเส้นที่โดดเด่นเป็นอัตลักษณ์ เกิดลายผ้าที่เป็นศิลปะร่วมสมัยด้วยลวดลายต่าง ๆ ผลงานการทอผ้ามีคุณค่าทางด้านศิลปะ มีเอกลักษณ์ที่สวยงาม ผลงานการทอผ้าดีเด่นเป็นที่ยอมรับในระดับประเทศ สามารถสร้างชื่อเสียงสร้างงานสร้างรายได้ให้กับชุมชนอย่างต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน จนได้รับรางวัลและการประกาศยกย่องเชิดชูเกียรติในหลากหลายลักษณะ แต่ปัญหาสำคัญ คือ การชะลอตัวลงของการตลาด ดังนั้นจึงมีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาผ้าฝ้ายมัดหมี่ทอมือย้อมสีธรรมชาติต่อยอดภูมิปัญญาสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์

2. สามารถพัฒนาผ้าฝ้ายมัดหมี่ทอมือย้อมสีธรรมชาติต่อยอดภูมิปัญญาตามกรอบคิดสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์ กล่าวคือ มีลวดลายและสีเส้นที่มีความหลากหลาย เป็นผลิตภัณฑ์ที่มีประโยชน์ใช้สอยที่แตกต่างจากเดิม และมีบรรจุภัณฑ์ที่เหมาะสมและมีเอกลักษณ์ความเป็นไทยผสมความเป็นสากลที่มีความโดดเด่นเหมาะสมกับลักษณะของผลิตภัณฑ์ และสร้างคุณค่าที่แตกต่างกันด้วยบรรจุภัณฑ์ที่สวยงาม เป็นการช่วยเพิ่มมูลค่าให้กับสินค้าได้เป็นอย่างดี ได้จำนวน 15 ลวดลาย จำนวน 28 แบบ และบรรจุภัณฑ์จำนวน 1 แบบ ดังนี้

2.1 ผ้าฝ้ายคลุมไหล่มัดหมี่ทอมือย้อมสีธรรมชาติลวดลายที่พัฒนาขึ้นใหม่จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์และโบราณคดีในท้องถิ่น 4 ลวดลาย 11 รูปแบบ ได้แก่ 1) “ลายทวารวดีศรีเทพ” (5 แบบ) (จากลวดลายจากแหล่งโบราณคดีศรีเทพ จังหวัดเพชรบูรณ์) 2) “ลายก้านขด” (3 แบบ) (จากลวดลายที่ปรากฏในขอบพานแว่นฟ้าที่วังเวียงศรีสุริโยทัย จังหวัดลพบุรี) 3) “ลายอุบะ” (1 แบบ) (จากลวดลายจากพระปรางค์วัดพระศรีมหาธาตุซึ่งเป็นวัดประจำจังหวัดลพบุรี และ 4) “ลายช้าง” (2 แบบ) (จากหลักฐานทางโบราณคดีที่จังหวัดลพบุรีเป็นแหล่งจับช้างมาตั้งแต่สมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช)

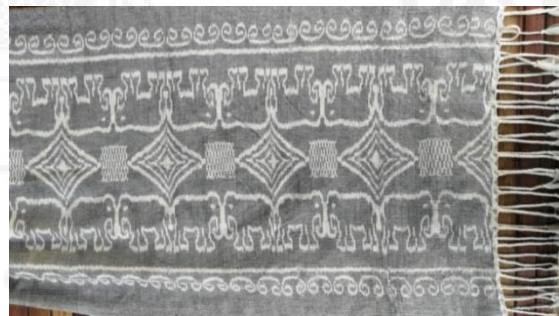
รูปที่ 2 Cotton *Madmee* Cloth, Hand Woven,
Thawarawadee Si Thep Pattern
Source: Photo by Researcher

รูปที่ 3 Cotton *Madmee* Cloth, Hand Woven,
Kankhod Pattern
Source: Photo by Researcher

รูปที่ 4 Cotton *Madmee* Cloth, Hand Woven, Uba Pattern
Source: Photo by Researcher

รูปที่ 5 Cotton *Madmee* Cloth, Hand Woven, Elephant Pattern
Source: Photo by Researcher

2.2 ผ้าฝ้ายคลุมไหล่มัดหมี่ทอมือย้อมสีธรรมชาติลวดลายที่พัฒนาขึ้นใหม่ต่อยอดจากภูมิปัญญาการทอผ้าพื้นเมืองตำบลโคกเจริญ 10 ลวดลาย 14 รูปแบบ ได้แก่ 1) “ลายหลุยส์” (2 แบบ) 2) “ลายนาโคกเจริญ” (1 แบบ) 3) “ลายโคกเจริญ” (1 แบบ) 4) “ลายต้นสนโคกเจริญ” (1 แบบ) 5) “ลายขอโคกเจริญ” (1 แบบ) 6) “ลายกระจิงโคกเจริญ” (2 แบบ) 7) “ลายดอกทานตะวัน” (3 แบบ) 8) “ลายประจำยามโคกเจริญ” (1 แบบ) 9) “ลายประตูประนารายณ์ราชินีเวศน์” (1 แบบ) และ 10) “ลายดาวกระจาย” (1 แบบ)

รูปที่ 6 Cotton *Madmee* Cloth, Hand Woven, Louis Pattern

Source: Photo by Researcher

รูปที่ 7 Cotton *Madmee* Cloth, Hand Woven, Naga Khokcharoen Pattern

Source: Photo by Researcher

รูปที่ 8 Cotton *Madmee* Cloth, Hand Woven,
Khokcharoen' jar Pattern

Source: Photo by Researcher

รูปที่ 9 Cotton *Madmee* Cloth, Hand Woven,
Khokcharoen' Pine Tree Pattern

Source: Photo by Researcher

รูปที่ 10 Cotton *Madmee* Cloth, Hand Woven,
Kho Khokcharoen Pattern
Source: Photo by Researcher

รูปที่ 11 Cotton *Madmee* Cloth, Hand Woven,
Krajang Khokcharoen Pattern
Source: Photo by Researcher

รูปที่ 12 Cotton *Madmee* Cloth, Hand Woven,
Sunflower Pattern
Source: Photo by Researcher

รูปที่ 13 Cotton *Madmee* Cloth, Hand Woven,
Prajamyam Khokcharoen Pattern
Source: Photo by Researcher

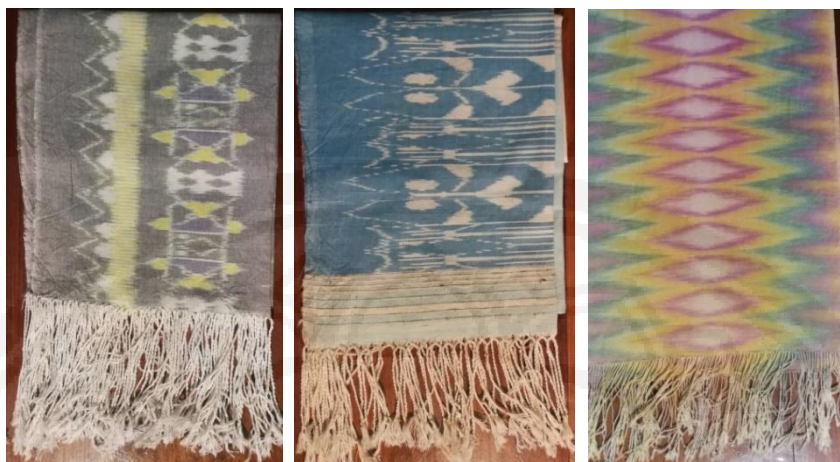

รูปที่ 14 Cotton *Madmee* Cloth, Hand Woven,
Pranarai Rajaniwet Gate Pattern
Source: Photo by Researcher

รูปที่ 15 Cotton *Madmee* Cloth, Hand Woven,
Doakrajay Pattern
Source: Photo by Researcher

2.3 ผ้าฝ้ายคลุมไหล่มัดหมี่ทอมือย้อมสีธรรมชาติลวดลายที่พัฒนาขึ้นใหม่อย่างอิสระ 1 ลวดลาย 3 รูปแบบ ได้แก่ “ลายนามธรรม (Lifestyle)” (3 แบบ)

รูปที่ 16 Cotton *Madmee* Cloth, Hand Woven, Life Style Pattern, 3 Styles

Source: Photo by Researcher

2.4 บรรจุภัณฑ์สำหรับผ้าฝ้ายคลุมไหล่มัดหมี่ทอมือย้อมสีธรรมชาติ (1 แบบ)

รูปที่ 17 Packaging for Cotton *Madmee* Cloth, Hand Woven

Source: Photo by Researcher

ผลการสร้างช่องทางการตลาดและการจัดจำหน่าย สำหรับผ้าฝ้ายมัดหมี่ทอมือย้อมสีธรรมชาติต่อยอดภูมิปัญญาสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์ ตำบลโคกเจริญ

ในกระบวนการวิจัยและพัฒนาโดยเฉพาะในการสนทนากลุ่มได้จัดสภาพแวดล้อมและบรรยากาศที่ส่งเสริมให้ทุกคนสามารถแสดงออกได้อย่างเต็มศักยภาพของแต่ละคน กลุ่มบุคคลที่มีความรู้และประสบการณ์ในการพัฒนาและบริหารจัดการกลุ่มและการจำหน่ายผ้ามัดหมี่ทอมือโคกเจริญได้นำเสนอประสบการณ์และความรู้ในด้านการตลาดและการจัดจำหน่าย พฤติกรรมของผู้บริโภคในแต่ละกลุ่ม รวมทั้งแนวโน้มและข้อมูลการชะลอตัวลงของการตลาด ในขณะที่ผู้เชี่ยวชาญด้านการตลาดของผลิตภัณฑ์ชุมชนก็สะท้อนคิดในมุมมองที่เป็นประสบการณ์ความรู้และความเชี่ยวชาญของแต่ละคน ซึ่งก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน มีการหาทางออกในการพัฒนาร่วมกัน วิเคราะห์การแปลและเข้าใจความหมายร่วมกัน กระบวนการนี้เกิดขึ้นทั้งอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการจนสามารถได้ข้อตกลงที่เป็นที่พอใจ

ร่วมกันทุกฝ่าย จนสามารถสร้างช่องทางการตลาดและการจัดจำหน่ายสำหรับผ้าฝ้ายมัดหมี่ทอมือย้อมสีธรรมชาติต่อยอดภูมิปัญญาสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์ ตำบลโคกเจริญ ดังนี้

1. ต้องสร้างชื่อเสียงและความน่าเชื่อถือผ่านการรับรองและรางวัลจากหน่วยงานของรัฐและอื่น ๆ ซึ่งสามารถพัฒนาจนผลิตภัณฑ์ผ้าฝ้ายมัดหมี่ทอมือย้อมสีธรรมชาติต่อยอดภูมิปัญญาสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์ตำบลโคกเจริญ ได้รับการคัดสรรเป็นผลิตภัณฑ์ระดับห้าดาวตามโครงการคัดสรรสุดยอดหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ไทย ปี 2562 (OTOP Product Champion) ของจังหวัดลพบุรี จำนวน 4 ผลิตภัณฑ์ ได้แก่ ลายทวารวดีศรีเทพ ลายประจายาม ลายนามธรรม (Lifestyle) และลายก้านขด

2. เพื่อเป็นการรับรองการพัฒนาผ้าฝ้ายมัดหมี่ทอมือย้อมสีธรรมชาติต่อยอดภูมิปัญญาสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์ตำบลโคกเจริญ จึงได้ยื่นคำขอรับสิทธิบัตรการออกแบบผลิตภัณฑ์สำหรับผลิตภัณฑ์ผ้าฝ้ายมัดหมี่ทอมือย้อมสีธรรมชาติต่อยอดภูมิปัญญาสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์ตำบลโคกเจริญ ลายทวารวดี

3. ต้องส่งเสริมการตลาด ด้วยการโฆษณา ประชาสัมพันธ์ ผ่านสื่อที่เข้าถึงลูกค้า เพื่อให้ลูกค้าได้รู้จักและเกิดความต้องการใช้ผลิตภัณฑ์ผ้าฝ้ายมัดหมี่ทอมือย้อมสีธรรมชาติต่อยอดภูมิปัญญาสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์ ตำบลโคกเจริญ โดย

3.1 การจัดพิมพ์แผ่นพับเพื่อการประชาสัมพันธ์ จำนวน 1,000 แผ่น

3.2 การจัดทำป้ายประกาศขนาดใหญ่ (5.90 เมตร x 2.90 เมตร) ติดไว้ที่ทางเข้าหมู่บ้าน (ป้ายประกาศหน้าหมู่บ้าน) และที่ทำการกลุ่มฯ รวม 2 ป้าย

3.3 การจัดทำทำสื่อ Animation เสนอ Story ของชุมชนและผลิตภัณฑ์ ผ้าฝ้ายมัดหมี่ทอมือย้อมสีธรรมชาติต่อยอดภูมิปัญญาสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์ ตำบลโคกเจริญความยาว 9.30 นาที เริ่มเผยแพร่ตั้งแต่วันที่ 12 ธันวาคม 2562 โดยสามารถเข้าถึงได้ที่ <https://www.youtube.com/watch?v=aNSLNin8o1c&feature=share&fbclid=IwAR1ADTisZU45XtwJRYpWd6vqtgyEVgj5ZppgdWCL8DBnsOdcg-KvTkzUEQw>

3.4 การจัดให้มีจำหน่าย ณ ที่ทำการกลุ่มทอผ้าศิลป OTOP หมู่ที่ 4 ตำบลโคกเจริญ ซึ่งเป็นแหล่งผลิต เป็นการสร้างโอกาสให้ผู้สนใจได้พบและรับฟังข้อมูลจากผู้บริหารและผู้ผลิตโดยตรง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้อง ลึกซึ้ง ให้เห็นคุณค่า มีทั้งการจำหน่ายส่งและจำหน่ายปลีก นอกจากนั้นยังวางจำหน่าย ณ ศูนย์การเรียนรู้การทอผ้าพื้นเมืองหมู่ที่ 4 ตำบลโคกเจริญ

3.5 การออกร้านจัดแสดงและจำหน่ายในการประชุมเสนอผลงาน รวมทั้งงาน/กิจกรรมการประชุมทางวิชาการต่าง ๆ ทั้งในและนอกจังหวัดลพบุรี (มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี และในระหว่างวันที่ 15-23 ธันวาคม 2562 ได้รับคัดเลือกให้นำผลิตภัณฑ์ผ้าฝ้ายมัดหมี่ทอมือย้อมสีธรรมชาติต่อยอดภูมิปัญญาสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์ตำบลโคกเจริญไปแสดงและจัดจำหน่ายในงาน OTOP CITY 2019 ณ Challenger 1-3 IMPACT เมืองทองธานี เป็นต้น

4. การรวมกลุ่มธุรกิจที่อยู่ห่วงโซ่อุปทานเดียวกัน เช่น การวางจำหน่ายร่วมกับสินค้าชุมชน/สินค้าจากภูมิปัญญาท้องถิ่น ศูนย์จำหน่ายผลิตภัณฑ์ชุมชน ศูนย์จำหน่ายผลิตภัณฑ์ชุมชนเพื่อ งานจัดแสดงสินค้าชุมชน/สินค้าจากภูมิปัญญาท้องถิ่นซึ่งจัดในงานเทศกาลและโอกาสต่าง ๆ และในแหล่งชุมชนต่าง ๆ

5. การขายผ่านทางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ โดยการจัดทำ Homepage ของกลุ่มทอผ้าศิลป OTOP เพื่อให้สามารถเข้าถึงลูกค้าได้ตลอดเวลาและกว้างขวาง และเนื่องจากกลุ่มทอผ้าศิลป OTOP ไม่มีความรู้จึงต้องจ้างอาจารย์จากมหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรีเป็นที่ปรึกษา ออกแบบ และเป็นผู้ดำเนินการในเบื้องต้น รวมทั้งฝึกอบรมให้กับสมาชิกของกลุ่มทอผ้าศิลป OTOP ในการที่จะ Update ข้อมูลให้เป็นปัจจุบันด้วย

6. การเผยแพร่ผลการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าฝ้ายมัดหมี่ทอมือย้อมสีธรรมชาติต่อยอดภูมิปัญญาสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์ตำบลโคกเจริญ เมื่อวันที่ 20 กันยายน 2562 ได้มีการจัดนิทรรศการเสนอผลการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าฝ้ายมัดหมี่ทอมือย้อมสีธรรมชาติต่อยอดภูมิปัญญาสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์ตำบลโคกเจริญ ขึ้นที่หอประชุมใหญ่ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี โดยมีรองผู้ว่าราชการจังหวัดลพบุรี ให้เกียรติมาเป็นประธานปิดงาน มีผู้สนใจเข้าชมและเรียนรู้จำนวนหนึ่ง

วิจารณ์

1. ภูมิปัญญาการทอผ้ามัดหมี่พื้นเมืองของตำบลโคกเจริญเป็นทุนทางวัฒนธรรมที่ผู้อพยพมาจากภาคอีสานได้นำติดตัวมาและได้พัฒนาต่อเนื่องจนโดดเด่นเป็นอัตลักษณ์ที่สวยงาม เป็นผลงานศิลปะที่มีคุณค่าทั้งทางสังคม จิตใจ และด้านเศรษฐกิจ ผลงานการทอผ้าที่เด่นเป็นที่ยอมรับในระดับประเทศ สามารถสร้างชื่อเสียงสร้างงานสร้างรายได้ให้กับชุมชนอย่างต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน จนได้รับรางวัลและการประกาศยกย่องเชิดชูเกียรติในหลากหลายลักษณะ และเป็นหนึ่งในอัตลักษณ์ของตำบลโคกเจริญ แต่ปัญหาสำคัญ คือ การชะลอตัวลงของการตลาด ดังนั้น จึงมีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาผ้าฝ้ายมัดหมี่ทอมือย้อมสีธรรมชาติต่อยอดภูมิปัญญาสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์ ซึ่งสอดคล้องกับข้อเสนอของ Wasi (2004) ที่ได้ชี้ให้เห็นว่า คุณลักษณะสำคัญของวัฒนธรรมและภูมิปัญญาที่มีความหลากหลายมีความเป็นตัวเองไปตามชุมชนท้องถิ่นต่าง ๆ ซึ่งมีรากย้อนไปไกล ถ้าเห็นคุณค่าของวัฒนธรรมและภูมิปัญญาของชุมชนจะทำให้ชุมชนท้องถิ่นมีศักดิ์ศรี เกิดการกระจายรายได้และสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจ เพราะจุดแข็งของไทยที่คนอื่นไม่มี คือ วัฒนธรรมไทย และจุดแข็งของท้องถิ่น คือ วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น และเสนอว่าควรคิดเรื่องเศรษฐกิจกับวัฒนธรรมให้เชื่อมต่อกันและมีบทบาทสำคัญในการกระจายรายได้ ซึ่งการพัฒนาผ้าฝ้ายมัดหมี่ทอมือย้อมสีธรรมชาติซึ่งเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นจึงมีความสำคัญทั้งในเชิงสังคมและเศรษฐกิจของตำบลโคกเจริญจึงเป็นเรื่องสำคัญ เพื่อให้สามารถใช้ประโยชน์จากโอกาสใหม่ โดยการสร้างความได้เปรียบจากความหลากหลายและอัตลักษณ์ของภูมิปัญญาและวัฒนธรรมความเป็นไทย เพื่อสร้างเศรษฐกิจและสังคมสร้างสรรค์ (Creative Economy and Creative Society) ให้สามารถแข่งขันกับประเทศอื่นๆ ในเวทีระดับโลกได้ต่อไป

2. การมีส่วนร่วมจะมีประสิทธิภาพสูงสุดเมื่อสามารถสนับสนุนให้ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องอย่างจริงจังให้สามารถเรียนรู้และปฏิบัติงานร่วมกัน จนสามารถเรียนรู้ร่วมกันและพัฒนาไปด้วยกันได้อย่างเสมอภาค ยุติธรรม ภายใต้การออกแบบการวิจัยที่สร้างพื้นที่และความสัมพันธ์ที่เป็นธรรม (Ampansirirat & Wongchaiya, 2017) ซึ่งกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมที่นำมาใช้ในการวิจัยนี้ได้จัดสภาพแวดล้อมและบรรยากาศที่ส่งเสริมให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกคนสามารถแสดงออกได้อย่างเต็มศักยภาพของแต่ละคน มีการนำเสนอข้อมูลอย่างโปร่งใส มีการสะท้อนความคิดเห็น ความรู้ประสบการณ์และแนวคิดต่าง ๆ อย่างอิสระ ปราศจากการครอบงำ กล่าวคือ ผู้ทรงภูมิปัญญาด้านผ้ามัดหมี่ทอมือโคกเจริญได้นำเสนอประสบการณ์ความรู้และความเชี่ยวชาญของแต่ละคน ในขณะที่ผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์ชุมชนและด้านการตลาดของผลิตภัณฑ์ชุมชนก็สะท้อนคิดในมุมมองที่เป็นประสบการณ์ความรู้และความเชี่ยวชาญของแต่ละคน ซึ่งก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน มีการหาทางออกในการพัฒนาร่วมกัน วิเคราะห์การแปลและเข้าใจความหมายร่วมกัน กระบวนการนี้เกิดขึ้นทั้งอย่างเป็นทางการ (ผ่านเวทีสนทนากลุ่ม) และไม่เป็นทางการ (ผ่านการพูดคุย) จนสามารถนำไปสู่การเห็นศักยภาพทุนทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาการทอผ้าฝ้ายมัดหมี่ทอมือย้อมสีธรรมชาติของชาวโคกเจริญ การเห็นปัญหาและความต้องการจำเป็นในการพัฒนาผ้าฝ้ายมัดหมี่ทอมือย้อมสีธรรมชาติต่อยอดภูมิปัญญาสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์ จนสามารถได้แผนงานและลงมือปฏิบัติการในการพัฒนา การสร้างช่องทางการตลาดและการจัดจำหน่ายสำหรับผ้าฝ้ายมัดหมี่ทอมือย้อมสีธรรมชาติต่อยอดภูมิปัญญาสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์ ตำบลโคกเจริญ รวมทั้งได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันตลอดการวิจัยจนสามารถนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้นอย่างเห็นได้ชัดเจน

3. ผลการพัฒนาผ้าฝ้ายมัดหมี่ทอมือย้อมสีธรรมชาติต่อยอดภูมิปัญญาสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์ที่สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มในเชิงพาณิชย์ได้อย่างชัดเจน กล่าวคือ 1) สามารถพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีลวดลายและสีสันทันสมัยที่มีความหลากหลายมีรูปแบบใหม่ๆ ที่สวยงามทันสมัยเหมาะกับการใช้งานในปัจจุบัน 2) การปรับเปลี่ยนผลิตภัณฑ์ให้มีประโยชน์ใช้สอยที่แตกต่างจากเดิม และ 3) การพัฒนาบรรจุภัณฑ์ที่เหมาะสมและมีเอกลักษณ์ความเป็นไทยผสมความเป็นสากลที่มีความโดดเด่น เหมาะสมกับลักษณะของผลิตภัณฑ์ และสร้างคุณค่าที่แตกต่างกันด้วยบรรจุภัณฑ์ที่สวยงาม เป็นการช่วยเพิ่มมูลค่าให้กับสินค้าได้เป็นอย่างดี ได้จำนวน 13 ลวดลาย จำนวน 26 แบบ และบรรจุภัณฑ์จำนวน 1 แบบนี้ สามารถสร้างงานสร้างรายได้ให้กับชุมชนได้โดยเฉลี่ย 10,000 บาท/เดือน นับเป็นการใช้ประโยชน์จากสินทรัพย์ทางวัฒนธรรม (Cultural Assets) ซึ่งหมายถึงความรวมถึงประวัติศาสตร์ ประเพณี วิถีชีวิต ความเป็นอยู่

ผสมผสานกับความรู้ ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และใช้การเทคนิคการออกแบบมัดหมี่ซึ่งเป็นเทคโนโลยีที่ชาวบ้านมีความชำนาญและสามารถทำได้ดี จนสามารถสร้างความแตกต่างให้กับสินค้าที่มีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของตำบลโคกเจริญ และมีความหลากหลายทั้งลวดลาย รูปแบบ และสีสันทันที่สามารถตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคได้อย่างหลากหลาย ยากต่อการลอกเลียนแบบ เป็นแนวคิดในการสร้างวามเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจบนพื้นฐานความรู้และวัฒนธรรมผสมผสานเอกลักษณ์ความเป็นไทยที่สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มในเชิงพาณิชย์และครอบคลุมกิจกรรมทางเศรษฐกิจในประเทศได้เป็นอย่างดี สอดคล้องกับข้อค้นพบของ Chaipinchana (2017) ที่ได้ศึกษากลยุทธ์การสร้างรายได้เปรียบเทียบการแข่งขันตามแนวทางเศรษฐกิจสร้างสรรค์ของกลุ่มผลิตภัณฑ์เซรามิกจังหวัดเชียงใหม่ พบว่าหนึ่งในกลยุทธ์สำคัญ คือ การออกแบบสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ใหม่ที่มีความเป็นเอกลักษณ์ด้วยการผสมผสานวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น และ Ngamsakoo & Phollawan (2018) ที่ได้ศึกษาองค์ความรู้ด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากผ้าพื้นเมืองไทยทรงดำตำบลบ้านดอน อำเภออุ้มผาง จังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า ผลการสำรวจความพึงพอใจต่อผลิตภัณฑ์ด้านการออกแบบและด้านประโยชน์ใช้สอยอยู่ในระดับมาก

4. ผลการสร้างช่องทางการตลาดและการจัดจำหน่ายสำหรับผ้าฝ้ายมัดหมี่ทอมือย้อมสีธรรมชาติต่อยอดภูมิปัญญาสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์ ตำบลโคกเจริญ ที่เน้นการส่งเสริมการตลาด ด้วยการโฆษณา ประชาสัมพันธ์ ผ่านสื่อที่เข้าถึงลูกค้า เพื่อให้ลูกค้าได้รู้จักและเกิดความต้องการใช้ผลิตภัณฑ์ผ้าฝ้ายมัดหมี่ทอมือย้อมสีธรรมชาติต่อยอดภูมิปัญญาสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์ ตำบลโคกเจริญ โดยการใช้สื่อและช่องทางการตลาดอย่างหลากหลาย โดยเฉพาะการจัดทำสื่อ Animation เสนอ Story ของชุมชนและผลิตภัณฑ์ผ้าฝ้ายมัดหมี่ทอมือย้อมสีธรรมชาติต่อยอดภูมิปัญญาสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์ ตำบลโคกเจริญและการขายผ่านทางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ โดยการจัดทำ Homepage ของกลุ่มทอผ้าศิลปิน OTOP เพื่อให้สามารถเข้าถึงลูกค้าได้ตลอดเวลาและกว้างขวาง รวมทั้งฝึกอบรมให้กับสมาชิกของกลุ่มทอผ้าศิลปิน OTOP ในการที่จะ Update ข้อมูลให้เป็นปัจจุบันด้วยนี้ เป็นการสร้างความได้เปรียบซึ่งเป็นไปตามข้อเสนอของ Petprasert (2007) ที่ได้เสนอว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อผลิตภัณฑ์ของกลุ่มอาชีพมีหลายประการ นอกจากปัจจัยด้านการผลิต ความได้เปรียบในเชิงเปรียบเทียบที่พิจารณาจากวัตถุดิบ ทักษะ และความชำนาญของผู้ผลิต แล้วยังมีปัจจัยด้านการตลาด เพราะถ้าเข้าไม่ถึงตลาดจะประสบความล้มเหลวในที่สุด สอดคล้องกับข้อค้นพบของ Kattiyawara et al. (2017) ที่ได้ศึกษาการพัฒนาแบบการส่งเสริมการตลาดโดยกระบวนการมีส่วนร่วมของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน กรณีศึกษา ผลิตภัณฑ์ตะเกียงน้ำมันแบบโบราณ ตำบลปลายางคก อำเภอลำลูกเกด จังหวัดลำปาง พบว่า หนึ่งในรูปแบบการส่งเสริมการตลาดที่เหมาะสม คือ การพัฒนาผ่านสื่อดิจิทัลในการเข้าถึงกลุ่มลูกค้าใหม่ๆ และข้อค้นพบของ Chaliewsak et al. (2019) ที่ได้ศึกษาการออกแบบและเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น: ผ้าถุงพิมพ์ลาย ผ้าชิ้นอีสาน พบว่า หนึ่งในช่องทางการตลาดที่สำคัญ คือ ผู้ประกอบการควรจำหน่ายผลิตภัณฑ์ในช่องทางออนไลน์

สรุป

การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมนี้แสดงให้เห็นว่า ถ้าผู้มีส่วนได้ส่วนเสียซึ่งประกอบเป็น “ไตรพลังเพื่อการพัฒนา” มีส่วนร่วมอย่างสำคัญที่เน้นการเสริมพลังกันจนเกิดการเรียนรู้ร่วมกันและพัฒนาไปด้วยกันอย่างเสมอภาค ยุติธรรม ภายใต้การออกแบบการวิจัยที่สร้างพื้นที่และความสัมพันธ์ที่เป็นธรรมตลอดกระบวนการวิจัยตั้งแต่การสังเกต การสะท้อนคิด การวางแผน การลงมือปฏิบัติ และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ก็สามารถจะร่วมกันระบุปัญหาและความต้องการจำเป็นในการพัฒนา ลงมือปฏิบัติการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าฝ้ายมัดหมี่ทอมือย้อมสีธรรมชาติต่อยอดภูมิปัญญาสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์ ตำบลโคกเจริญ อำเภอโคกเจริญ จังหวัดลพบุรี ได้ถึง 15 ลวดลาย 28 แบบ และบรรจุภัณฑ์ 1 แบบ ที่มีลวดลายและสีสันทันอย่างหลากหลาย มีประโยชน์ใช้สอยที่แตกต่างจากเดิม และมีบรรจุภัณฑ์ที่มีเอกลักษณ์และเหมาะสมกับลักษณะของผลิตภัณฑ์ และที่สำคัญ คือ สามารถลงมือปฏิบัติการพัฒนาโอกาสและเพิ่มช่องทางการตลาดของผลิตภัณฑ์ผ้าฝ้ายมัดหมี่ทอมือย้อมสีธรรมชาติต่อยอดภูมิปัญญาสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์โดยการส่งเสริมการตลาด การรวมกลุ่มธุรกิจที่อยู่ห่างโซ่อุปทานเดียวกัน การขายผ่านทางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ และการเผยแพร่ในลักษณะต่าง ๆ

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณครุวินัย ปัจฉิม “ครูรางวัลสมเด็จเจ้าฟ้ามหาวชิราวุธ จังหวัดลพบุรี” “รางวัลบุคคลต้นแบบด้านสัมมาชีพ” และรางวัล “ครูยิ่งคุณ” จากมูลนิธิรางวัลสมเด็จเจ้าฟ้ามหาวชิราวุธ ครั้งที่ 3 ปี 2562 พร้อมทั้งสมาชิกกลุ่มทอผ้าพื้นเมืองในตำบลโคกเจริญและผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายที่ได้ร่วมกันเรียนรู้จากการปฏิบัติจริงจนสามารถพัฒนาพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าฝ้ายมัดหมี่ทอมือย้อมสีธรรมชาติต่อยอดภูมิปัญญาสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์ตำบลโคกเจริญได้จนสำเร็จเป็นที่น่าสนใจขอขอบคุณสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.) ที่สนับสนุนทุนวิจัยและพัฒนาสำหรับโครงการวิจัยนี้ และมหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรีที่ให้การสนับสนุนให้อาจารย์และนักศึกษาไปร่วมเรียนรู้กับชุมชน

References

- Ampansirirat, A., & Wongchaiya, P. (2017). The Participatory Action Research: Key Features and Application in Community. *Journal of Humanities and Social Sciences, Maharakham University*, 36(6), 192–202. Retrieved from http://www.journal.msu.ac.th/index.php?page=show_journal_article&j_id=1&article_id=2058
- Chaipinchana, P. (2017). Competitive Advantage Strategy Concerning to Creative Economy of Ceramic Products Group in Chiang Mai Province. *Journal of Community Development and Life Quality*, 5(3), 526–534. Retrieved from <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/JCDLQ/article/view/126634>
- Chaliewsak, J., Kleebua, C., Rungouthai, A., & Thioop, T. (2019). Design and Value-Added Local Product of Thailand: Traditional Isan Printed Pha Sin. *Journal of Community Development and Life Quality*, 7(3), 226–238. Retrieved from <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/JCDLQ/article/view/133017>
- Howkins, J. (2002). *The Creative Economy: How People Make Money from Ideas*. UK: Penguin Books.
- Jonpradit, S., Pongyeela, A., & Visalaporn, S. (2014). The Influence of Applying Creative Economy Concept, Factors Driving Creative Economy and Characteristics of Entrepreneurs to Market Success of Five Stars One Tambon One Product (OTOP) in Thailand. *Suthiparithat Journal*, 28(88), 170–195. Retrieved from <https://www.dpu.ac.th/dpurc/journal-read-33-267>
- Kattiyawara, K., Raungdessuwon, S., & Manoppong, A. (2017). The Development of Marketing Promotion Model with the Participation of the Community Enterprise: A Case Study: Antique Oil Lamp Product Pongyangkok Sub District, Hang Chat District, Lampang Province. *Journal of Community Development and Life Quality*, 5(2), 310–332. Retrieved from <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/JCDLQ/article/view/126916>
- Laisattruklai, A. (2009). Creative Economy Mapping, New Economic System. *Brand Age Essential*, 3, 22–23.
- Ngamsakoo, R., & Phollawan, P. (2018). Knowledge and Product Development from Thai Song Dum's Native Textiles in Bandon Subdistrict, U Thong District, Suphanburi Province. *Journal of Community Development and Life Quality*, 6(1), 176–201. Retrieved from <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/JCDLQ/article/view/126538>
- Petprasert, N. (2007). *Business Community: Possible Routes*. Bangkok: Expertnet Books.

Pornpipat, P. (2010). Creative Economy: New Driving Force of Thai Economy. *Journal of Economy and Society*, 47(4), 6-12.

Rothaisong, A., Egwutvongsa, S., & Saributr, U. (2016). Study and Development the Endemic Pattern of Woven Reed Mats Case Study: Phanomrung Reed Mat and Handicraft Group in Amphur Chaloem Phra Kiat, Buriram Province. *Art and Architecture Journal, Naresuan University*, 7(2), 159-169. Retrieved from <https://so01.tci-thaijo.org/index.php/ajnu/article/view/73266>

Wasi, P. (2004). *Development Requires Culture* (2nd ed.). Bangkok: Office of the National Culture Commission. Retrieved from <http://uc.thailis.or.th/Catalog/BibItem.aspx?BibID=b01229899>

